

19 ta' Ottubru, 1954

Imhallet:

L-Onor. Dr. J. Caruana Colombo, B.Litt., LL.D.

Tommaso Sammut versus Carmela Farrugia et.

Azzjoni Rivend'katorja — Preskrizzjoni —

Nota ta' Osservazzjonijiet — Art. 2317 tal-Kodiċi Civili.

L-eżekzjoni tal-preskrizzjoni tista' tingħata f'kull waqt tal-kawża, anki fl-appell; u għalhekk anki, meta jkun għe uluperat perit gudiżjarju, wara li l-perit ikun ippreżentat r-relazzjoni tiegħu.

Eżekzjonijiet formali, bħal ma hija dik tal-preskrizzjoni, ma għandhomx jingħataw f'noti ta' osservazzjonijiet, imma bil-moal formali procedurali; u meta l-eżekzjoni tal-preskrizzjoni ma tigi mogħtija formalment, qisha mhix quddiem il-Qorti, għalier il-preskrizzjoni ma tistax tigi sollewata mill-Qorti "ex officio".

Imma jekk il-Qorti taċċetta n-nota ta' osservazzjonijiet li biha tkun giet sollewata l-eżekzjoni tal-preskrizzjoni, l-istess eżekzjoni tista' tigi eżaminata u dettata; u dan itjed u itjed jekk, wara dik in-nota, ikunu għew skambjati bl-awtorizzazzjoni tal-Qorti diversi noti ta' osservazzjonijiet in meritu għall-istess eżekzjoni.

L-azzjoni tal-proprietarju b'ez jielu dak li hu tiegħu ma tistax tigi opposta b'semplici preskrizzjoni estintiva, fondata fuq Linazzjoni b'ez; imma b'dik akkwizittiva, koinvolgenti l-pussess u fondata fuq dak il-pussess, anki jekk l-istess pussess ikun in mala fedu jew altrimenti vizzjat.

Il-Qorti — Rat l-att ta' eżekzjoni li bih l-attur, wara li jippremetti illi Giuseppe u Emilia miżżewgħin Sammut, ġenituri tal-kontendenti, mietu rispettivament fit-18 ta' Jannar 1914 u fit-8 ta' Lulju 1942, mingħajr testament, u għalhekk wirtuhom uliedhom; u illi fid-19 ta' Frar 1905 kienet mietet Carmela għa armla minn Tommaso Sammut, u b'tes menri fl-atti tan-Nutar Francesco Giorgio Schembri tal-31 ta' Mejju 1908 (dok. A) halliet werrieta tagħha lill-uliedha Marianna, Concetta, Andreana, Carmelo, Andrea, u l-imsemmi Giuseppe, ahwa Sammut, bis-sostituzzjoni favur uliedhom u bid-dritt ta' l-akkwiziment; u illi l-imsemmi Carmelo Sammut kien wirt lil dutu Andreana, Marianna, Concetta u Andrea, u miet

fil-25 ta' Dicembru 1943, b'testament publikat min-Nutar Angelo Cachia fit-18 ta' Settembru 1939 (dok. B), fejn halla eredi tiegħu lill-konvenuti terz kull wiehied; u illi b'kuntratt li sar għand in-Nutar Victor Bisazza fit-30 ta' Gunju 1949 (dok. C), il-konvenuti illegalment qas-mu bejniethom biss is-sustanzi li huma kienu jippretendu li g'ejjin mill-wirt ta' l-imsemmi Carmelo Sammut, zijuhom, mentri biċċa minnhom (kif elenkati fil-lista hawn unita dok. "D") huma g'ejjin mill-wirt ta' l-imsemmija Carmela għa armla minn Tommaso Sammut, li tagħha kien wiehied mis-sitt werrieta ta' l-imsemmi Giuseppe Sammut, missier il-kontendenti, u minn Paola armla ta' Michele Camilleri, zija ta' l-imsemmi Giuseppe Sammut; u illi huwa, fil-kwalità ta' eredi legittimu ta' l-imsemmi Giuseppe Sammut, huwa ntitolat għall-kwarta parti mill-wirt tiegħu, kompriz dak kollu li dan Giuseppe Sammut kien wiret mill-imsemmija Carmela Sammut, ommu, u minn Paola Camilleri; u illi huwa, b'ittra uffiċjali tas-27 ta' Lulju 1950, għarraf lill-konvenuti li hu intitolat għal waħda minn erbgha u għoxrin parti (1/24) indiviża mill-beni fuq elenkati, u interpellahom jirrendu kont tal-frutti lilu spettanti; u illi l-konvenuti, b'ittra uffiċjali tad-29 ta' Lulju 1950 (dok. E), irrespingew il-pretensjoni tiegħu;

Jitlob illi, wara li jingħataw id-dikjarazzjonijiet u l-provvedimenti mehtieġa, (1) tiġi dikjarata, in kwantu tal-qot il-beni fuq elenkati, nulla d-diviżjoni li saret bil-imsemmi att tat-30 ta' Gunju 1949, billi nna saretx bil-partecipazzjoni tiegħu, li hu ntitolat għall-beni hemm diviżi; (2) tiġi ordnata l-likwidazzjoni ta' l-assi soċjali konjugali ta' Giuseppe u Emilia, għa mizzewġin Sammut, billi dan jikkonsisti fis-sustanzi li jirriżultaw il-quddiem; (3) dan l-assi jiġi diviż f'zewġ porzjonijiet indaqs, li minnhom waħda tiġi assenjata lill-assi partikulari ta' Giuseppe Sammut u l-oħra lill-assi partikulari ta' märtu; (4) jiġi likwidat l-assi partikulari ta' Emilia Sammut, u jiġi dikjarat illi jikkonsisti fis-sustanzi li jiġu privati; (5) dan l-assi ta' Emilia Sammut jiġi diviż f'erba' porzjonijiet, li minnhom waħda tiġi assenjata lilu u l-oħrajn lill-konvenuti waħda kull wiehied; (6) tiġi ordnata l-likwidazzjoni tal-wirt ta' l-imsemmi Giuseppe Sammut, billi jiġi dikjarat illi jikkonsisti fil-

għid lilu provenjenti speċjalment mill-eredità ta' Carmela Sammut, ommu, u ta' Paola Camilleri, u l'kuil għid jehor li jirrizulta nit-trattazzjoni tal-kawża; (7) dan il-wirt, bekk likwidat jiġi diviż bejn il-kontendenti f'erba' porzjonijiet indaqs, li minnhom waħda tiġi assenjata lilu u i-ohrajn lill-konvenuti, waħda kull wiehed; (8) jiġu nominati perit biex jagħmel il-likwidazzjoni fuq mitluba, nutar biex jippublika l-kuntratt relativ, u kuratur biex jirrapprezenta lill-kontumaci; (9) il-konvenuti, jew min minnhom, jiġu kundaunati jirrendnlu kont eżatt tal-frutti relattivi għall-beni li tagħhom huwa għandu sehem, u, jekk jonqsur fiz-żmien li tagħtihom il-Qorti, huwa jiġi awtorizzat jiddetermina l-ammont lilu bekk dovut;

B'rizerva ta' drittijiet oħra, u bl-ispejjeż, kompriżi dawk ta' l-imsemmija ittra uffiċjali tas-27 ta' Lulju 1950, kontra l-konvenuti, li ġew ingūnti għas-subbizzjoni;

Omissis;

Ikkunsidrat;

Illi, kif jidher mill-att ta' citazzjoni, l-azzjoni ta' l-attur hu diretta prinċipalment għal-likwidazzjonijiet u diviżjonijiet f'dak l-att imsemmija u minnu mitluba; u bl-ewwel domanda, li hi preordinata għal dawk il-likwidazzjonijiet, l-attur mhux qiegħed jagħmel haġ'ohra blief javanza pretensjoni li parti mill-beni li l-konvenuti qasnu bejniethom bil-kuntratt f'atti tan-Nutar Victor Bisazza tas-30 ta' Gunju 1949, bhala provenjenti lilhom mill-wirt ta' zijaħom Carmelo Sammut, huwa għanda sehem minnhom, għaliex dawn il-beni ma kienux ta' proprjeta' esklużiva ta' Carmelo Sammut, imma jipprovjent mill-wirt ta' Carmela Sammut, marita, u minn dak ta' Paola Camilleri, oħt-nannah, li tagħhom missieru kien wiehed mill-werrieta; u għalhekk dawn il-beni għandhom jiffurmaw parti mill-likwidazzjonijiet fuq imsemmija, u minnhom huwa jleħu sehem bhala wiehed mill-werrieta ta' missieru.

Illi għad-domanda ta' l-attur il-konvenuta Felicissima Buhagiar kienet, opponiet il-proskrizzjoni skkwizitiva, ta'nt de'cessuali kemm trigenarja—eccessjonijiet li ġew minnha ritirati fis-seduta tal-24 ta' Settembru 1951 quddiem il-perit legal: Wara illi dan il-perit ipprezenta r-reazzjoni tiegħa, u l-kawża għet differita diversi drabi liex il-kontendenti jeżami-

naw dik ir-relazzjoni, il-konvenuti Carmela Farrugia u Alfredo Sammut, bin-nota ta' l-osservazzjonijiet taghhom tas-26 ta' Jannar 1953, għall-azzjoni ta' l-attur opponew il-preskrizzjoni estintiva trigenarja. Dan, il-konvenuti fuq imsemminjin setgħu jagħmluh; għaliex l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni tista' tingħata f'kull waqt tal-kawża, inqar fl-appell (art. 2217 Kodici Civili);

Verament, eċċezzjonijiet formali, bħal ma hi dik tal-preskrizzjoni, ma għandhomx jingħataw f'noti ta' osservazzjonijiet, fejn ordinarjament ikun hemm sempliċi argumenti fuq kwistjonijiet għa sollevati, imma bil-mod formali procedurali. U proprjament, meta l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni ma tiġix mogħtija formalment, qisha mhix quddiem il-Qorti, u l-Qorti mhix tenuta tiddeċidha, għaliex il-preskrizzjoni ma tistax tiġi sollevata mill-Qorti "ex officio" (Kollez. Vol. XXXIV—I—410). B'dana kollu, billi dina l-Qorti aċċettat dik in-nota ta' l-osservazzjonijiet ta' l-imsemminjin konvenuti, li biha huma ssollevaw dik il-preskrizzjoni—nota li huma kellhom il-fakoltà li jipprezentawha—jidher illi l-istess eċċezzjoni tista' tiġi eżaminata u deċiża; iżjed u iżjed meta, wars dik in-nota l-attur u l-imsemminja konvenuti skambjaw, bl-awtorizzazzjoni tal-Qorti, diversi noti ta' osservazzjonijiet in meritu għall-istess eċċezzjoni;

Ikkunsidrat, dwar l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni estintiva trigenarja, sollevata mill-konvenuti Farrugia u Sammut;

Illi, kif ingħad, l-attur qiegħed jirreklama, fost hwejjeg oħra, dik il-parti tal-massa tal-wirt ta' Carmela Sammut u Paolo Camilleri li, skond it-tezi tiegħu, tmija lilu bħala wiehed mit-tfal ta' Giuseppe Sammut, li kien wirot lill-imsemminjin Carmela Sammut u Paola Camilleri. Skond it-taqlim tad-dottrina (Baudry Lacantinerie, Della Prescrizione, para. 592-594; Pugliese, La Prescrizione Estintiva, para. 180), u tal-gurisprudenza (P.A. 7. 11. 1985 "Davison vs. Debono", Kollez. Vol. XXIX—II—736), l-azzjoni tal-proprjetarju biez jieħu dak li hu tiegħu ma tistax tiġi opposta b'sempliċi preskrizzjoni estintiva, fondata fuq l-inazzjoni biss, imma b'dik akkwizittiva, koinvolgenti l-pussess ta' l-eċċezzjoni, u fondata fuq dak il-pussess, anki jekk l-istess pussess tkun in uola taħt

jew altrimenti vizzjat. Ghalhekk kontra l-azzjoni ta' l-attur, kif fuq jinfissra, ma tistax tigi opposta semplicement il-preskrizzjoni estintiva, kif għamtu l-insemmijin konvenuti, imma bias il-preskrizzjoni akkwizitiva: liema preskrizzjoni ma gietx opposta minnhom;

Ghalhekk l-eċċezzjoni sollevata mill-insemmijin konvenuti ma tistax tigi milqugħa;

Omissis;

Għal dawn ir-raġunijiet, u prevja konferma tal-konkluzjonijiet raġġunti mill-perizja legali;

Tiddeċidi, billi, wara illi tirrespingi l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni trigenarja sollevata mill-konvenuti Farrugia u Sammut, bl-ispejjeż kontra tagħhom, (1) tiddikjara nulla, in quantum tolqot il-beni għa msemmijin, jew il-għalqa "tal-Maxku" sive "ta' Haġar Mitqub", Hal Luqa, il-fondi Carmine Street numri 211-213, Hal Luqa, u l-fondi St. Rita Street numri 52-56, tas-Sliema, id-diviżjoni li saret mill-konvenuti bil-kuntratt fi-atti tan-Nutar Victor Bisazza tat-30 ta' Gunju 1949; (2) tiddikjara illi ma kienx hemm ko-akkwisti konjugali bejn Giuseppe u Emilia għa mizzewġin Sammut.....; (3) konsegwentement tiddikjara illi ma hemmx lok għad-diviżjoni ta' din il-komunjon.....; (4) tillikwida l-assi partikulari ta' Emilia Sammut fil-beni.....; (5) tiddividi dan l-assi ta' Emilia Sammut f'erbgħa porzjonijiet.....; (6) tillikwida l-assi partikulari ta' Giuseppe Sammut.....; (7) tiddividi l-beni komponenti l-attiv u l-passiv ta' dan l-assi f'erba' porzjonijiet.....; (8) tinnomina lin-Nutar.....; (9) tikkundanna lill-konvenuti biex fi żmien 20 gurnata jirrendu lill-attur kont eżatt tal-frutti relattivi għall-beni għa msemmijin, u, jekk huma jonqsu illi jirrendu dan il-kont fiż-żmien hekk prefiss, tawtorizza lill-attur jiddetermina huwa stess l-ammont lillu dovut fil-mod kif trid il-ligi;

L-ispejjeż relattivi għall-ewwel u d-diss' domanda jgħallsu-hom il-konvenu i; dawk relattivi għad-domandi l-oħra jgħallsu..... u kwantu għal 7/21 mill-konvenuta Buhagiar.